

Colecția
AL DOILEA RĂZBOI MONDIAL
este creată și coordonată de
Adrian Scriciu

Hans-Detlef Herhudt von Rohden s-a născut la 23 septembrie 1899 în Liegnitz (Germania, azi Polonia). Și-a început cariera militară în Armata Germană în timpul Primului Război Mondial, servind în artilerie. În anii de după război a rămas în serviciul militar. În noiembrie 1925 a fost promovat la gradul de locotenent, iar în mai 1927 a fost certificat ca vorbitor fluent de limba rusă – competență ce avea să îi sprijine ulterior implicarea în programele aeriene secrete ale Germaniei. Între 1929 și începutul anului 1931, a urmat antrenament aviatic secret la Berlin, Rechlin și la centrul aerian germano-sovietic din Lipetsk (URSS). În noiembrie 1930 a fost inclus pe *Geheime Fliegerliste* (Lista secretă a aviatorilor). A fost promovat la gradul de Rittmeister în august 1933. La 1 aprilie 1934 a fost transferat în nou-înființata Luftwaffe, păstrându-și gradul, și a servit ca Flieger-Kapitän (căpitan de zbor) în Asociația Germană de Sporturi Aeriene (o organizație de acoperire pentru formarea Luftwaffe). În aprilie 1935 a trecut în Statul Major General al Luftwaffe. Promovat la gradul de maior în septembrie 1935, a devenit ofițer în Departamentul de Instruire al Reichsluftfahrtministerium (Ministerul Aviației). În martie 1937 a fost numit comandant al II./JG 334 și simultan comandant al bazei aeriene Mannheim. Mai târziu în același an a urmat Academia de Război a Wehrmacht-ului, finalizând studiile în martie 1938. A fost promovat locotenent-colonel în februarie 1938 și, ulterior, a preluat comenzi în cadrul unor unități de bombardament și aviație, inclusiv III./KG 152 și II./LG 1. În perioada premergătoare războiului, a servit și la Școala de Aproximare din Göttingen, iar în vara anului 1939 a devenit șef de stat major al unui general special însărcinat pe lângă Luftflotte 2. Odată cu începutul celui de-al Doilea Război Mondial, a ocupat diverse funcții de stat major și comandă în unități de bombardament și comandamente aeriene. În octombrie 1939 a fost repartizat la Academia de Război Aerian din Berlin-Gatow ca director de curs și instructor de tactică. În iunie 1940 a servit temporar drept comandant al KG 4. În acel an a fost grav rănit în zona inferioară a corpului, rănilor având consecințe permanente. A fost promovat colonel în iulie 1940 și ulterior s-a întors la Academia Aeriană. Din 1941, von Rohden a activat ca ofițer de stat major în cadrul unor corpuri aeriene și flote aeriene aflate pe front, inclusiv IV. Fliegerkorps, IX. Fliegerkorps, Luftflotte 4 și Luftflotte 1. În mai 1943 a fost decorat cu Deutsches Kreuz in Gold (Crucea Germană din Aur). În august 1943 a devenit șeful Secției a 8-a (Secția de Studii Militare) a Statului Major al Luftwaffe. A fost promovat la gradul de general-maior în octombrie 1943. În aprilie 1945 a fost însărcinat cu organizarea unui stat major de primire pentru Fallschirm-Armata 1, misiune pe care a îndeplinit-o până la sfârșitul războiului. La 1 mai 1945 a fost luat prizonier de forțele americane și a rămas în captivitate până în noiembrie 1947.

Hans-Detlef Herhudt von Rohden a murit la 14 decembrie 1951 la Wiesbaden (R.F. Germania).

Hans-Detlef Herhudt
von Rohden

LUFTWAFFE
ÎN BĂTĂLIA DE LA STALINGRAD

traducere de Lucian Pricop
prefață și note de Adrian Scriciu

EDITURA CARTEX

Concepția grafică a copertei: Sînziana Flonta
Imagine copertă: *Aprovizionarea aeriană germană
la Stalingrad (1942)*

Lectori: Adrian Scrieciu și Lucian Pricop

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
VON ROHDEN, HANS-DETLEF HERHUDT

Luftwaffe în Bătălia de la Stalingrad / Hans-Detlef Herhudt
von Rohden ; trad.: Lucian Pricop; pref., note: Adrian
Scrieciu. – București : Cartex, 2025
ISBN 978-630-6651-66-5

I. Pricop, Lucian (trad.)

II. Scrieciu, Adrian (pref., note)

94

Pentru comenzi și informații, vă rugăm să ne contactați la:

- Tel/fax: 021/323.41.30; 021/323.00.76
- Tel: 0745.069.898; 0729.951.763
- www.edituracartex.ro
- e-mail: comenzi@edituracartex.ro
- O.P. 4, C.P. 184, București

PREFAȚĂ

Stalingrad, orașul pe care Hitler l-a declarat cucerit, dar pe care nu l-a cucerit niciodată.

Stalingrad, orașul pe care Stalin l-a apărat, având în vedere simbolistica numelui, sacrificând zeci de mii de soldați și civili ruși.

Stalingrad, orașul în care primul feldmareșal german, Friedrich Paulus, a trebuit să capituleze, și primul feldmareșal german care a fost luat în captivitate pentru întâia dată în istoria armatei germane.

Stalingrad, orașul punct de cotitură în desfășurarea celui de-al Doilea Război Mondial.

Stalingrad, orașul simbol al rezistenței și, totodată, al sacrificiului suprem, unde soldații au luptat până la capăt, într-o stare de degradare fizică avansată și până la ultimul cartuș.

Stalingrad, orașul care a fost lovit de diviziile germane cu o furie oarbă pentru a fi cucerit, și distrus de sovietici pentru a fi eliberat.

Dragi cititori și pasionați de istoria militară, în special de istoria celui de-al Doilea Război Mondial, aveți în fața dumneavoastră ediția în limba română a unei cărți de excepție, care tratează un subiect de un interes major în ceea ce privește istoria contemporană, și anume: operațiunile Luftwaffe în Bătălia de la Stalingrad. Stalingrad, orașul aflat la întretăierea a două lumi, europeană și asiatică, inspiră până în zilele noastre sentimente dintre cele mai puternice pentru toți cei care sunt interesați să afle ce s-a întâmplat acolo, în stepele rusești, la

sfârșitul anului 1942, în gigantica confruntare între trupele Axei și diviziile sovietice.

Despre Bătălia Stalingradului, în România, imediat după terminarea luptelor, la 2 februarie 1943, nu s-a putut scrie, având în vedere că regimul Antonescu nu a fost de acord să se strecoare în presă o imagine negativă cu privire la acest subiect.

Odată cu instaurarea comunismului la noi în țară și pe subiectul Stalingrad s-a așternut o tăcere profundă, cerberii comuniști nevrând să-și supere stăpânii de la Moscova cu eventuale lucrări despre această confruntare, dar mai ales să le amintească faptul că armatele române au luptat până la final și ele acolo alături de camarazii lor germani.

Ceva timid s-a petrecut prin anii 80, odată cu desprinderea ușoară a politicii pe care Ceaușescu a încercat să o ducă față de Moscova. Prin urmare, au început să apară inserate în tratate generale despre Istoria României și capitole care menționau luptele de la Stalingrad. Era un început, timid, dar un început.

Au urmat în țara noastră evenimentele din 1989, iar în anii ce au venit au fost publicate și lucrări de sinteză cu privire la Bătălia de la Stalingrad sau cărți de memorii ale celor care supraviețuiseră infernului numit Stalingrad.

Iar un prim volum, *României la Stalingrad* – Adrian Pandea, Ion Pavelescu, Eftimie Ardeleanu, a fost publicat în 1992, la prestigioasa editură Militară.

Un alt volum de mare valoare științifică, *Înfrânți și uitați. României în bătălia de la Stalingrad* – Petre Otu și Mihai Vasile Ozunu, a apărut în anul 1999, la editura „Ion Cristoiu”.

Au urmat alte și alte lucrări valoroase. Printre ele se numără și cărțile publicate de veteranii noștri de război. Piața de

carte de la noi din țară a cunoscut apariția unor lucrări valoroase și prin câteva traduceri de mare ținută științifică, și aici aș reaminti cartea celebrului istoric Antony Beevor, *Stalingrad*, dar și memoriile despre luptele de la Stalingrad ale șefului Statului Major General al Wehrmacht-ului, Kurt Zeitzler.

Cu toate astea, Bătălia Stalingradului continuă să fascineze multe categorii de cititori, inclusiv de la noi din țară, și prin faptul că nu a fost o simplă bătălie, ci este lupta-reper din războiul germano-sovietic, și poate, mai mult ca oricând, lupta care inspiră apărătorilor cetății speranța în victorie atunci când șansele lor par a fi minime.

Să nu uităm că Hitler, în planurile sale fantasmagorice, a proiectat pentru anul 1942 un atac concentrat doar pe Frontul de Sud al Frontului de Est. Și asta datorită faptului că invincibila sa armată nu mai putea să atace concomitent pe mai multe fronturi. Atunci, pentru Führer, obiectivul anului 1942 a fost cucerirea orașului de pe Volga. Sigur, acțiunea începută spre sfârșitul lunii iunie 1942 a trebuit să fie repede revizuită, prin urmare atacul s-a transformat într-o dublă înaintare, Stalingrad și Caucaz, acolo unde se aflau importante zăcăminte de petrol, pe care Hitler le considera atât de vitale în continuarea războiului. Indiscutabil că aceste obiective erau din partea Führerului german nerealiste. Wehrmacht-ul anului 1942 nu mai avea capacitatea să asigure o înaintare pe sute de km, având în vedere că cele mai bune divizii de panzere și infanterie ajunseseră deja în Walhalla.

Încet și sigur înaintarea trupelor germane a început să fie din ce în ce mai nesigură, cu cât diviziile se aventurau în nesfârșita stepă calmuță, în Caucaz și spre Stalingrad. Diviziile sovietice s-au retras într-o perfectă ordine, fără să mai cadă în încercuirii, de tipul Kiev sau Minsk, așa cum se întâmplase în

vara lui 1941. Asta arăta, pe de o parte, că sovieticii învățaseră din greșeli, iar, pe de altă parte, că lucrau la un plan prin care își doreau să-i prindă pe germani într-o zonă cu spatele la zid, să le atace flancurile din ce în ce mai nesigure și să-i distrugă printr-o manevră de încercuire.

Toamna anului 1942 prinde diviziile germane în lupte violente în interiorul Stalingradului, în proximitatea orașului Grozni și pe crestele munților Caucaz, în zona de nord a acestei regiuni. Dar totul pare fără speranță, cu cât diviziile de panzere înaintează în imensitatea Rusiei. Rutele de aprovizionare sunt din ce în ce mai lungi și mai nesigure. În tot acest peisaj, Hitler pare rupt de realitate, ajungând să spună, la sfârșitul lunii octombrie 1942, că Stalingradul fusese cucerit. Dorința dictatorului german era așa de mare să cucerească acest oraș, încât nu-l mai interesau părerile generalilor săi cu privire la faptul că orașul asediat nu avea o însemnătate mare din punct de vedere militar. El dorea doar să-l cucerească. Vis spulberat de generalul iarnă și tenacitatea soldaților sovietici.

A urmat data de 19 noiembrie 1942, atacul sovietic sub formă de clește și încercuirea Armatei a 6-a germană la Stalingrad.

Și de aici își intră în rol și cartea de memorii a general-maiorului Hans-Detlef Herhudt v. Rohden, Șeful Statului Major al Luftwaffe 4 Aero, carte de memorii care tratează Bătălia Stalingradului dintr-un punct de vedere al militarului care a participat direct în operațiunile de acolo și știe exact ce s-a întâmplat cu armata lui Paulus, dar mai ales de ce nu a putut să ducă la bun sfârșit Luftwaffe aprovizionarea Armatei a 6-a prinsă în cazan.

Și, practic, în 19 capitole dense, pline de informații inedite pentru cititorul român, este analizat pe rând fiecare

ordin important ce a ținut de Bătălia aeriană a Stalingradului și nu numai.

Odată cu decizia lui Hitler de a refuza Armatei a 6-a ieșirea din încercuire și ordinele date Luftwaffe de a aproviziona pe calea aerului cetatea asediată, intră în linie dreaptă una din poveștile dramatice de război pe care epoca modernă le-a cunoscut. Sute de mii de soldați germani, români, croați luptă într-un cazan infernal, în condiții greu de descris, cu rezerve minime de alimente și muniție, dar cu o mare credință în conducătorii lor că nu-i vor abandona în acest iad alb. Aviația germană încearcă să ducă la bun sfârșit promisiunile lui Göring luate în fața lui Hitler, și anume faptul că apărătorii vor fi aprovizionați zilnic, din aer, cu minim 700 de tone de provizii. Totul în zadar. Iar drama devine cu atât mai mare din momentul în care feldmareșalul von Manstein nu reușește să ajungă, la începutul lunii decembrie 1942, la armata încercuită, deși s-a aflat la mai puțin de 50 de km de periferiile Stalingradului.

Totul se năruie, drama devine cutremurătoare, apar în cetatea asediată cazuri de canibalism. Sunt mâncați mii de cai, mulți proveniți dintr-o divizie de cavalerie românească. Foamea este potolită pentru 2, 3 zile. Apoi revine cu o violență la fel de mare ca orgile lui Stalin. Mii de soldați sunt găsiți degerați în adăposturile improvizate, adăposturi care nu oferă protecție împotriva viscolului sau a obuzelor trase cu zecile de mii de către sovietici. Totul este apocaliptic.

Cartea pare scrisă ca un scenariu de film, surprinde prin detalii cinematografice și unește imagini cu un impact puternic emoțional. Autorul încearcă să fie cât mai precis în detalii și în informații istorice. Și reușește. Dar aici este vorba de Stalingrad, punctul de cotitură al războiului, summum al tuturor bătăliilor. Nimic nu mai surprinde, totul pare posibil și

imposibilul este de cele mai multe ori realizabil. Iar aici se dezvoltă scenele când răniții sunt îmbarcați în ultimele aeronave care mai pot decola din infernul numit Stalingrad. Totul se năruie, speranțele sunt la fel de reci ca sufletele ce abia mai pâlpâie în piepturile roase de ger și foame. Moartea umblă liberă prin bordeiele și adăposturile soldaților. Până și Ea a uitat numărătoarea celor care în fiecare zi sunt abandonați în troiene și de unde cu greu se mai distinge câte o mână, o caschetă, un picior. Acolo, sub mormanul alb de zăpadă, a bătut cândva un licăr de viață, a fost un om, din care nu a mai rămas nici măcar o amintire. Undeva, departe, la mii de kilometri de Stalingrad, o mamă, soră, fiică sau soție așteaptă un semn de la cei fără de nume și șansă. Și de acolo, din stepele rusești, au mai primit doar șuieratul viscolului, ce a cărat cu el ultimele rugăciuni înainte de sfârșitul zecilor de mii de soldați prinși în cetatea asediată.

Stalingradul a fost o tocătoare de suflete doar din dorința unui nebun de a cuceri lumea.

Lucrarea este cu atât mai importantă pentru noi, românii, cu cât autorul amintește, în viteza informațiilor, că soldații români s-au luptat curajos alături de aliații lor, germanii. Și acest lucru nu este spus doar de von Rohden în această carte, ci este amintit de foarte mulți ofițeri germani care au avut ocazia să lupte alături de soldații români. Inclusiv celebrul feldmareșal german von Manstein îi mulțumește mareșalului Antonescu cu privire la curajul acestor luptători și pentru sacrificiu adus de aceștia la cauza comună, lupta împotriva bolșevismului.

Odată citit acest volum de memorii, nimic pentru cititor nu va mai fi la fel, iar impresiile generale cu greu vor fi uitate. Pentru că, da, cartea este despre drama sutelor de mii de

suflete degerate în imensitatea stepei rusești și de care aproape nimeni nu mai vorbește. Nimeni nu le-a dat vreo șansă să trăiască soldaților de acolo, uitarea a pus stăpânire pe umbrele lor, iar amintirea le este pomenită doar atunci când interesele individuale sau colective își dau mâna într-un scop bine determinat de promovare a imaginii. Fariseismul actual nu ține cont de istorie, ci strict de interesele personale.

Am să închei scurta mea introducere cu câteva rânduri scrise de feldmareșalul Erich von Manstein, omul care poate a fost cel mai aproape de a salva armata germană de la Stalingrad, în cartea sa de memorii *Victorii pierdute*: „Străine, spune Spartei că aici zac în moarte soldații ei credincioși! Aceste rânduri, care ne povestesc despre eroismul luptătorilor de la Termopile și care au reprezentat milenii de-a rândul simbolul bărbăției, fidelității și loialității ostășești, nu vor fi niciodată gravate în piatră la Stalingrad în memoria martiriului Armatei a 6-a de pe Volga. Și nici o cruce și nici un cenotaf nu vor fi ridicate vreodată pe urmele dispărute ale soldaților care au murit acolo de foame, de frig sau de glonț.”¹

Adrian Scrieciu

¹ Erich von Mastein, *Victorii pierdute*, Editura Elit, s.a., p. 272.

CUVÂNT-ÎNAINTE

Lupta aeriană pentru Stalingrad, prezentată în această lucrare, își propune să aducă o contribuție la istoria celui de-al Doilea Război Mondial. Expunerea se sprijină în mare parte pe documente ale aviației și se limitează la elementele esențiale.

În observațiile sale, autorul a încercat să redea realitatea așa cum era percepută adesea la vremea respectivă. Curba proviziilor transportate către fortăreața Stalingrad a fost întocmită pe baza jurnalelor de război, cu cea mai mare rigurozitate. Totuși, anumite lacune nu au putut fi evitate. Ele nu afectează însă imaginea de ansamblu, care rămâne esențială pentru înțelegerea istorică a evenimentelor. Trebuie ținut seama și de faptul că încă de atunci circulau informații foarte contradictorii, furnizate de diverse servicii ale forțelor aeriene și ale armatei, atât din interiorul, cât și din afara fortăreței, fiecare în condiții și din perspective fundamentale diferite.

Schițele incluse în volum au rolul de a oferi doar o imagine generală asupra situației. De asemenea, un index al numelor reunește în ordine alfabetică toate personalitățile menționate.

În încheiere, adresez mulțumiri camaradului meu din vremurile grele, domnului locotenent-colonel în rezervă Friedrich Greffrath, ultimul director al arhivei Departamentului 8 (Științe militare) al Statului Major General al Forțelor Aeriene, pentru prețioasa colaborare de-a lungul anilor.

Hans-Detlef Herhudt v. Rohden

General-maior în rezervă

Ultimul șef al Departamentului de Științe Militare al Luftwaffe

1.

OFENSIVA CĂTRE ASIA

De la sfârșitul lunii iunie 1942, armatele germane înaintează pe Frontul Sudic rusesc, între Rostov și Voronej, avansând către Don.

Obiectivul final: Caucazul și Volga, în jurul Stalingradului!²

Trupele puternice ale Armatei Roșii trebuie înfrânte, iar teritoriile bogate cucerite. Germania are nevoie de petrol.³ „Cel mai periculos adversar trebuie adus la limita epuizării”, declara Joachim von Ribbentrop⁴ la 27 septembrie 1942. Hermann Göring vorbea despre „noua strategie clară, născută din geniul militar al lui Hitler”. În schimb, Statul Major al Armatei considera că o defensivă strategică ar fi mai potrivită. Ținând seama de resursele materiale și umane uriașe ale Rusiei, el aprecia că prelungirea ofensivei este lipsită de speranță.

În acest context, Germania lovește din nou spre granițele estice ale Europei și Asiei!

² Operațiunea declanșată de Hitler sub denumirea de *Fall Blau*, în vara anului 1942, prin care încerca cucerirea concomitentă a Stalingradului și a Caucazului, dispersându-și astfel forțele. Prin urmare, eșecul nu a întârziat să apară în cea mai grea înfrângere a armatei germane – Bătălia de la Stalingrad.

³ În acest sens, Hitler își dorea să cucerească bogatele zăcăminte de petrol din Caucaz. Într-o conferință ținută în fața generalilor, acesta a declarat că, fără să pună mâna, în vara anului 1942, pe rezervele de petrol din Caucaz, războiul este pierdut pentru Germania.

⁴ Ministrul de Externe german, 1938-1945. Criminal de război, Ribbentrop, a fost spânzurat la Nürnberg, la 18 octombrie 1946.

Va reuși? Sevastopolul⁵ fusese cucerit,⁶ dar numai după lupte crâncene. În centru și în nord, Frontul de Est fusese stabilizat cu greu. Și totuși, acum se declanșează o mișcare excentrică împotriva unui adversar care luptă cu tenacitate, dar care evită deliberat confruntarea directă.

⁵ Oraș-port la Marea Neagră, situat în sudul Peninsulei Crimeea.

⁶ Operațiune dusă la bun sfârșit de mareșalul Erich von Manstein, la data de 01 iulie 1942.

Cuprins

Prefață la ediția în limba română (Adrian Scricieiu) /	5
Cuvânt-înainte /	13
1. Ofensiva către Asia /	15
2. Richthofen pe Don /	17
3. Bătălia pentru Stalingrad /	20
4. Încercuirea /	22
5. Așteptare sau evadare? /	25
6. Un început dificil /	33
7. Speranța salvării /	41
8. Tazinskaja /	47
9. Fapta colonelului Stahel /	55
10. Generalul Iarnă /	62
11. Furtuna rusească /	70
12. Sosește Milch /	72
13. Soarta aerodromului de la Gumrak /	78
14. Drama Armatei a 6-a /	85
15. Gândurile unui aviator /	91
16. Eforturi disperate /	94
17. Lupta cu moartea /	102
18. Prăbușirea /	109
19. Soartă inevitabilă? /	123
Anexa 1 /	131
Anexa 2 /	133
Anexa 3 /	134
Anexa 4 /	137
Anexa 5 /	139
Anexa 6 /	140
Anexa 7 /	142
Indice de nume /	145